

SPIS TREŚCI

Przeciw Polakom

Paweł Piotrowski – „Czarni baronowie” ze Śląska 3

Byli w Polsce, Czechosłowacji i na Węgrzech. Jedyny ich grzech polegał na tym, że nie pochodzili z proletariackich lub biednych chłopskich rodzin. Nie byli zatem godni nosić broni i bronić socjalistycznej Ojczyzny. Skierowano ich do kopalń węgla, na dół, na przodek. Nieprzeszkoleni, nienawykli do takiej pracy, padali ofiarą wypadków, ginęli, tracili zdrowie, stawali się inwalidami. O nich jest ta opowieść.

Mariusz Solecki – ORMO w starciach z niepodległościowym podziemiem
(luty 1946–kwiecień 1949) 15

Jacek Jędrysiak – Za opór – marsz do wojska! 24

Wśród sporów o zasadność działań ekipy Wojciecha Jaruzelskiego w stanie wojennym gubi się pamięć o tym, że lata 1981–1983 nie były niechlubnym epizodem w szlachetnej działalności, lecz stanowiły moment największej eskalacji w stałej, wieloletniej działalności represyjnej ludowego wojska wobec obywateli PRL.

Jerzy Autuchiewicz – Powojenna „kariera” gen. Gustawa Paszkiewicza 36

Jan M. Ruman – Warszawa, 13 grudnia 47

Radosław Szewczyk (WBH) – Grudzień ’81 – śmierć w czołgu 48

Sylwetki

Jerzy Dąbrowski – Chłopiec z kanarkiem. Zygmunt Aksienow (1930–2021) 58

Ks. Jarosław Wąsowicz – Konspiracja od młodości.

Opowieść o Marku Fijałkowskim 68

Małgorzata Sokołowska
– Bezkompromisowy grudniowy Kustosz.
Adam Gotner (1945–2020) 80

Szedłem, depcząc po ludzkich ciałach, a karabin maszynowy nadal strzelał, widocznie nie wyczerpał jeszcze amunicji. Dotarłem do filarów pomostu i poczułem, jak chwyta mnie jeden z kolegów. Pomyślałem, że jestem już bezpieczny i mogę sobie zemdleć. Czułem jeszcze, jak wloką mnie po bruku i wkładają do zakładowego samochodu Nysa. Drogi do szpitala nie pamiętam. Samochód zatrzymał się przed szpitalem na Migaty obok trupiarni – przynajmniej tak mi się zdawało. Otworzyły się boczne drzwi, zobaczyłem przed nosem pistolet, a trzymający go oficer wojskowy – widziałem na pagonach gwiazdki – wrzeszczał coś po niemiecku.

Komentarze historyczne

Sebastian Reńca – Za strajk
do więzienia 91

Daniel Szlachta – Kościół z pomocą
poszkodowanym w stanie wojennym.

Diecezja katowicka 107

Leszek Nagrabecki – Krata 118

Jarosław Szarek – „Nie zdejmę
krzyża” 124

Minęło blisko czterdzieści lat od protestu uczniów Zespołu Szkół Zawodowych we Włoszczowie, którzy w grudniu 1984 r. upomnieli się o krzyże usunięte z ich klas. Dziś uczestnicy strajku, mimo różnych wspomnień, w jednym są zgodni – nigdy później nie przeżyli już takiego poczucia wspólnoty, jaką wtedy tworzyli razem z mieszkańcami Włoszczowy.

Polskie rodziny

Jakub Gołębiowski – Wspomnienia cioci
Róży. Rodzina Siemieńskich. 145

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
Adam Hlebowicz, dr Kazimierz Krajewski,
dr hab. Mariusz Krzysztofiński,
dr hab. Sebastian Ligarski,
dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813, wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiowski (jakub.golebiowski@ipn.gov.pl),
Kinga Hałacińska (kinga.halacinska@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko – zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Anna Zechenter (anna.zechenter@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Sekretariat:

Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny:

Sylvia Szafrąska

Projekt okładki i łamanie:

Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:

ul. Kurtyki 1, 02-676 Warszawa

Druk:

LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

Na okładce:

Terenowe ćwiczenia wojskowe, 1980 r.
Fot. AIPN/L. Wróblewski